

Nasjonal samarbeidsgruppe for medisinsk og helsefaglig forskning (NSG)

Referat fra møte 5. november 2009

Tid: 5. november 2009 kl. 12.45 – 16.00

Sted: Radisson SAS Airport Hotell, Gardermoen

Tilstede:

Bente Mikkelsen (leder)	<i>Helse Sør-Øst RHF</i>
Annetine Staff	<i>Helse Sør-Øst RHF</i>
Erlend B. Smeland	<i>Helse Sør-Øst RHF (fra sak 20/ 09)</i>
Jan Eirik Thoresen	<i>Helse Sør-Øst RHF</i>
Øystein Krüger	<i>Helse Sør-Øst RHF</i>
Gudmund Marhaug	<i>Helse Midt-Norge RHF</i>
Anne Husebakk	<i>Helse Nord RHF</i>
Stener Kvinnsland	<i>Helse Vest RHF</i>
Ernst Omenaas	<i>Helse Vest RHF</i>
Stig Slørdahl	<i>NTNU</i>
Helge Klungland	<i>NTNU</i>
Nina Langeland	<i>Universitetet i Bergen</i>
Ragna Valen	<i>Universitetet i Bergen</i>
Guri D. Aarnes	<i>Universitetet i Oslo</i>
Arnfinn Sundsfjord	<i>Universitetet i Tromsø</i>
Kari Toverud Jensen	<i>Høgskolen i Oslo</i>
Monica W. Nortvedt	<i>Høgskolen i Bergen / Nasjonalt råd for helse- og sosialutdanningene</i>
Camilla Stoltenberg	<i>Folkehelseinstituttet</i>
Hilde Jerkø	<i>Norges forskningsråd</i>
Mari Nes	<i>Norges forskningsråd</i>
Maiken Engelstad	<i>Helse- og omsorgsdepartementet</i>
Kjetil Bordvik	<i>Helse- og omsorgsdepartementet</i>
Finn-Hugo Markussen	<i>Kunnskapsdepartementet</i>
Jørund Straand	<i>Allmennt medisinsk forskningsenhet</i>
Leif Arild Fjellheim	<i>SAFO</i>

Inviterte:

Dag Aksnes	<i>NIFU STEP (under sak 23/ 08 b)</i>
Steinar Johannessen	<i>Kunnskapsdepartementet (under sak 23/ 09 c)</i>

Sekretariatet: Barbra Noodt (referent) *Helse Sør-Øst RHF*

Forfall:

Henrik Sandbu	<i>Helse Midt-Norge RHF</i>
Jan Norum	<i>Helse Nord RHF</i>
Odd Søreide	<i>Helse Vest RHF</i>
Gunn-Elin Aa. Bjørneboe	<i>Universitetet i Oslo</i>
John-Arne Røttingen	<i>Kunnskapssenteret</i>
Arnfinn Aarset	<i>FFO</i>
Anita Ø. Lyngstadaas	<i>Helsedirektoratet</i>
Gerd Kvale	<i>Universitetet i Bergen</i>
Sigbjørn Fossum	<i>Universitetet i Oslo</i>
Olav Helge Førde	<i>Universitetet i Tromsø</i>
Randi Vad (sekretariat)	<i>Helse Sør-Øst RHF</i>

NSG avholdt et seminar i forkant av det ordinære møtet: Forskningsledelse og etikk – hva har vi lært? Leder for NSG, Bente Mikkelsen, takket Anne Husebakk, Stener Kvinnsland og sekretariatet for forberedelsen av et interessant og velorganisert seminar.

Følgende sak ble satt opp under Evt:

Evaluering av Helse- og omsorgsdepartementets øremerkede tilskudd til forskning.

Sak 15/09 Godkjenning av innkalling og saksliste.

Vedtak:

Innkallingen og dagsorden for møtet ble godkjent.

Sak 16/09 Godkjenning av referat fra møte i NSG 20. mai 2009.

Vedtak:

Referatet ble godkjent.

Kommentarer til oppfølgingen av sakene:

Sak 2/ 09: Sekretariatet sender en skriftlig henvendelse om ønsket møte med Helse- og omsorgsdepartementet.

Sak 10/ 09: Bruk av undervisningstilskuddet til RHFene: Saken er utsatt til kommende NSG-møte pga tidsmangel i dagens møte.

Sak 17/09 NSGs nasjonale satsinger innen forskning

I saksfremlegget forelå forslag til mandat, sammensetning og fremgangsmåte for oppnevning av koordineringsgrupper for satsingsområdene, og for innhold i nettstedene for satsingsområdene. Det forelå også forslag til videre arbeid med et eget nasjonalt nettsted for NSG. Statusbeskrivelser for satsingsområdene var innhentet og det var satt opp en oversikt over fremdriften i en tabell.

Leder viste til en rekke utfordringer knyttet til etablering og fremdrift og åpnet for en åpen debatt om forventninger til og nytten av satsingsområdene.

Følgende synspunkter fremkom i diskusjonen:

- Etableringen av satsingsområdene har tatt tid, og det har vært en rekke uklarheter underveis rundt prosess, bestillinger, finansiering, avgrensning etc. NSG er et rådgivende organ som favner mange ulike aktører. Operative oppgaver for et slikt organ innebærer mange utfordringer og det manglet i utgangspunkt erfaring med å drive slike prosesser. NSG har etter hvert utviklet detaljerte retningslinjer, men satsingsområdene er forskjellige og ikke nødvendigvis lett å tilpasse til disse.
- Det er i tråd med intensjonene oppnådd større vilje og initiativ til samarbeid innen de nasjonale satsingsområdene. På litt avstand kan man se stor fremgang de siste år, med betydelig vilje til å få det til, til tross for at det går sakte. Det er fortsatt et stort behov for økt forskningssamarbeid på tvers av regionene.
- Intensjonen med å fremme samarbeid er å oppnå større tyngde enn summen av de enkelte forskningsmiljøene hver for seg. Helse- og omsorgsdepartementet har årlig formulert intensjonene i oppdragsdokumentet til RHFene. Departementet er også opptatt av at nettverksdannelser er utgangspunkt for EU-finansiering.

- Avgrensning av satsingsområdene kan gjøres på mange måter og er ikke avklart. Det ble påpekt at alt samarbeid bør være frivillig, helst i tilknytning til eksisterende god forskning. Ambisjonene bør ikke gape for vidt og samarbeid kan stimuleres med "gulrøtter".
- Håndteringen av konflikter er ikke avklart. Mulige arenaer for diskusjon kan være ansvarlig samarbeidsorgan der satsingsområdet er forankret, før saken tas opp i NSG som kun møtes 2 ganger årlig.
- Fremdrift er viktig for etableringene. En mulighet er at NSGs funksjon avgrenses til å bidra til oppstart av en prosess og at videre utvikling overlates til fagmiljøene. Det burde vært invitert til åpen konkurranse om etablering av nettverk. Dersom etableringen av en satsing ikke lykkes må denne kunne legges bort, evt for videre modning.
- Helse- og omsorgsdepartementet har hittil vært tilbakeholdne med å stille spesifikke rapporteringskrav, men vurderer nå om det kan være hensiktsmessig for å få større fremdrift.

Diskusjon av de enkelte satsingsområdene:

- NevroNor ble etablert av Forskningsrådet etter initiativ fra dekanene. Midlene brukes til konferanser, infrastruktur etc
- UNIKARD ble startet av fagmiljøene, senere tilknyttet HFene. Det er bevilget midler til en koordinerende funksjon av både Samarbeidsorganet i Midt-Norge og Forskningsrådet og stillingen som koordinator er under utlysning.
- Alvorlige psykiske lidelser bygger på eksisterende nettverksdannelser med kjernen i Helse Sør-Øst. Det er bevilget midler av Helse Sør-Øst til en koordinerende funksjon og det er stor aktivitet med informasjonsmøte i Tromsø, oppbygging av nettsiden og samordning av protokoller, rutiner og biobanker som grunnlag for nasjonale samarbeidsprosjekter.
- Muskel-/skjelettlidelser: Initiativet til etableringen oppstod i Helse Vest fordi forskningsenheten var lagt dit. Skrivegruppen var i utgangspunktet satt sammen for snevert og ble utfordret til å utvide perspektivet. Tross problemene ønsker skrivegruppen å gå videre med arbeidet fordi dette anses som viktig for den videre utviklingen av fagområdet.
- Helsetjenesteforskning er et bredt felt både tematisk og metodisk. Mandatutkastet som ble utarbeidet av Samarbeidsorganet Nord (USAM), hadde et klinikk- og pasientnært hovedfokus. Forslaget til mandat er vurdert i alle samarbeidsorgan (SO) og NSG besluttet videre utredning ettersom alle SO stilte seg positiv til dette (NSG saksfremlegg 17/09). I den etablerte skrivegruppen har imidlertid enkelte representanter ønsket et makroperspektiv inkludert. Det er nå blitt mye diskusjon rundt forslaget til mandat. Mandatet er ikke endelig forankret i NSG. I møte i arbeidsutvalget for NSG 9. september 2009 fremkom det argumenter for at nåværende mandat kan være for snevert. NSG ber USAM sikre fremdrift i arbeidet med skrivegruppen og evt. fremlegge konflikter for NSG til drøfting i kommende møte.

- Kreft: Koordinator Erlend Smeland har trukket seg fordi arbeidet vil være vanskelig med hans nye stilling som forskningsdirektør ved Oslo universitetssykehus. Det er også stilt spørsmål om kreftfeltet er for bredt til å være egnet som nasjonalt satsingsområde. NSG ber Samarbeidsorganet Sør-Øst vurdere mandat for og sammensetning av en skrivegruppe og legge dette frem for NSG i neste møte.

Foreliggende vedtaksforslag ble ikke behandlet.

Vedtak:

1. NSG vil videreføre arbeidet med etableringen av nasjonale satsingsområder og som fortsatt anses som svært viktig både for å sikre nasjonalt samarbeid, tydeliggjøring og internasjonal konkurranseevne.
2. NSG ber Helse- og omsorgsdepartementet om å utvikle en beskrivelse av samhandlingsforskning som et eget satsingsområde og legge dette frem for NSG i kommende møte.
3. NSG støtter forslaget til videre prosess for utvikling av satsingsområdet innen muskel-/ skjelettlidelser som er lagt frem av Samarbeidsorganet Vest.
4. Mandatet for satsingsområdet helsetjenesteforskning legges frem for tilslutning i NSG i kommende møte. Etableringen av satsingsområdet helsetjenesteforskning videreføres dersom skrivegruppen lykkes med å omforenes om en felles avgrensning.
5. I kommende NSG-møte gjennomgås på nytt dokumentet som beskriver fremgangsmåten for etablering og krav til organisering av satsingsområdene.
6. NSG støtter arbeidet med etablering av en egen nasjonal nettside for NSG
7. NSG ber Samarbeidsorganet Sør-Øst vurdere mandat for og sammensetning av en skrivegruppe for satsingsområdet kreft og legge dette frem for NSG i neste møte.

Sak 18/09 Samordning av etisk standard og praksis

NSG besluttet i forrige møte under sak 6/ 09 å anmode alle representerte institusjoner om å ta i bruk foreliggende prinsipper for håndtering av habilitet i søknadsbehandlingen og i synliggjøring av interesser i forskningsstrategiske prosesser. I tråd med NSGs handlingsplan for samordning av etisk standard og praksis ble medlemmene bedt om å rapportere om status i møtet. Alle Samarbeidsorganene rapporterte at de har behandlet saken og hhv anmodet om eller planlagt implementering.

I tråd med handlingsplanen har sekretariatet innhentet en oversikt over eksisterende forskningsveilederkurs som lå i saksfremlegget. Oversikten suppleres med informasjon om målgruppene for enkelttiltakene og om utdanningstilbud innen forskningsledelse.

Det ble diskutert om et standardkurs som tilbys nasjonalt eller et

standardopplegg for lokalt arrangement som kan suppleres lokalt er mest hensiktsmessig. Piloten som er utviklet i regi av Legeforeningen, Helse Sør-Øst og Det medisinske fakultet ved Universitetet i Oslo ble ansett som et moderne tilbud og godt utgangspunkt for et standardopplegg.

Vedtak:

1. Medlemmene i NSG melder inn til sekretariatet eksisterende tilbud om forskningsveilederkurs som mangler i oversikten. Det innhentes også en oversikt over forskningslederkurs.
2. Sekretariatet utarbeider et forslag til standard for forskningsveilederkurs basert på eksisterende tilbud som sendes ut til samarbeidsorganene for videre behandling og implementering i egen region.
3. Alle samarbeidsorganene og øvrige medlemmer i NSG rapporterer høsten 2010 om status for implementering av prinsipper for håndtering av habilitet i søknadsbehandlingen og for synliggjøring av interesser i forskningsstrategiske prosesser og øvrige punkter i handlingsplanen for samordning av etisk praksis (Vedtak under sak 5/ 09).

Sak 19/09
Orientering

Nasjonalt helseregisterprosjekt

Camilla Stoltenberg, *Folkehelseinstituttet*, ga en presentasjon av Nasjonalt helseregisterprosjekt "Gode helseregistre – bedre helse".

Det er utarbeidet en strategi- og handlingsplan som snart vil bli sendt ut på høring. Denne vil deretter danne grunnlag for Helse- og omsorgsdepartementets egen handlingsplan for helseregistre.

Handlingsplanen fokuserer ikke bare på forskning, men på alle gode formål knyttet til helseregistre. Planen inneholder bl.a. forslag til 14 tiltak, bl.a. en fellesregistermodell (eksisterende eksempler: Kreftregisteret, Hjerte-karregisteret, Fødselsregisteret), og forslag til 11 nye nasjonale kvalitetsregistre.

Sak 20/09

Personvern vurderinger av forskningsprosjekt

Anne Husebakk, *Universitetssykehuset i Nord-Norge*, innledet til diskusjon om hvorvidt forskningsinstitusjonenes ansvar (bl.a. for personvernsspørsmål) står i strid med intensjonene i ny helseforskningslov om forenkling og én postkasse. REKene skal ta stilling til personvernsspørsmål og institusjonenes personvernombud bør nå i større grad bidra til kvalitetssikring og rådgivning.

Det er fanget opp signaler om at det legges opp til omfattende forhåndsgodkjenning før innsending til REK med egne skjema for utfylling etc. Videre innebærer avgrensningen mellom kvalitets- vs forskningsprosjekter utfordringer.

Vedtak:

1. NSG tar til etterretning at bruken av personvernombud i sammenheng med lokal forankring av forskningsprosjekter i søkerinstitusjonen før søknaden sendes til REK ikke er avklart i alle helseregionene eller helseforetak.
2. NSG anbefaler at det i arbeidet med implementering av ny helseforskningslov sikres en forsvarlig organisering av forskningen,

med fokus på i størst mulig grad å unngå unødvendig byråkrati.

Sak 21/09 Møteplan for NSG 2010

NSG vedtok følgende møteplan for 2010:

- Onsdag 5. mai
- Onsdag 3. november. Tema for seminar: forskningsfinansiering.

Samarbeidsorganet Midt-Norge overtar sekretariatsfunksjonen fra sommeren 2010. Kommende møte avholdes på Gardermoen. Møteplanen legges ut på nettsiden til NSG: <http://www.helse-sorost.no/nsg>.

Sak 22/09 Årsplan for NSG 2009/2010

Vedtak:

NSG tar årsplanen til etterretning. Innspill til årsplanen sendes til sekretariatet ved Randi Vad (randi.vad@helse-sorost.no).

Sak 23/08 Øvrige orienteringssaker:**a. Internasjonale fora**

Orientering - **EU: Joint programming: Nevrodegenerative sykdommer og Alzheimer**
Mari Nes, Norges forskningsråd, orienterte om etableringen av styringsgruppen, sekretariat og Scientific Advisory Board for EUs fellessatsing. Maiken Engelstad, HOD, og Mari Nes representerer Norge i styringsgruppen som snart avholder sitt tredje møte og skal begynne å diskutere hva det skal samarbeides om.

Orientering - **Evaluering av svensk og finsk evaluering**
Det ble påpekt at rapporten også inneholder tall om norsk forskning som viser at siteringsindeksen for norsk klinisk forskning og for norsk biomedisinsk forskning som begge tidligere har ligget svært lavt, er økende.

Se: http://www.aka.fi/Tiedostot/Tiedostot/Julkaisut/05_09%20Clinical%20Research.pdf

Orientering - **"European Science Foundation (ESF)" - utredning av "Investigator-Driven Clinical Trials" og NOS-M – Nordisk samarbeidsnemnd for medisinsk forskning**
Stig Slørdahl, NTNU, er Norges representant i de internasjonale organene og ga en presentasjon (se: <http://nos-m.org/>).

Han påpekte at den nordiske organisasjonen også inkluderer de baltiske landene og at alle de nordiske landene i stor grad diskuterer de samme utfordringene. Det er opprettet 3 fremragende sentre for molekylærmedisin (NCoE) som har vist seg å tiltrekke tilleggsfinansiering. Ordningen vurderes nå videreført i 5 nye år.

The European Medical Research Councils (EMRC) er en sammenslutning av europeiske forskningsråd og en undergruppe av ESF. Arbeidet i EMRC er betydningsfullt også fordi omforente innspill herfra lett får gehør i EU-systemet. Det er utarbeidet dyptgående rapporter om forskningsstatus i Europa, og nå et "EMRC White Paper for stronger medical research", samt en utredning av kliniske studier med anbefalinger om å styrke forskerinitierte kliniske studier.

Dette overlapper med initiativet fra Kunnskapssenteret i Nasjonalt råd for prioritering i helsetjenesten om å styrke offentlig initierte kliniske studier.

Se: <http://www.esf.org/>

- Orientering** - **Nordisk konferanse for forskning ved universitetssykehusene.**
Ernst Omenaas, *Haukeland universitetssykehus*, orienterte kort om konferansen som har vært avholdt i noen år med 120-150 deltakere, neste gang i mai 2010.
Se: http://www.nrcnetwork.com/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1
- Orientering** b. **Registrering av forskningsaktiviteten i helseforetakene 2008.**
Dag Aksnes, *NIFU STEP*, orienterte om tallene som er registrert i helseforetakene i 2008. For alle helseregionene samlet økte poengsummen for forskningsproduksjon med 10 % fra året før (doktorgrader + 20 % og vitenskapelige artikler + 5 %). Av Helse- og omsorgsdepartementets øremerkede tilskudd til forskning fordeles 40 % som basisbevilgning på helseregionene og 60 % basert på helseregionenes forskningsproduksjon (gjennomsnittet for NIFU-poeng de siste 3 år).
- Problemet med dobbeltregistreringer på grunn av adressetilknytning både til universitet og helseforetak ble diskutert. Problemet vil få en løsning med den nye fellesdatabasen Norsk vitenskapsindeks.
- Orientering** c. **Norsk vitenskapsindeks/ informasjonssystem for forskning - videre utvikling.**
Steinar Johannessen, *Kunnskapsdepartementet*, orienterte om arbeidet med utvikling av databasen Norsk vitenskapsindeks. Anbefalingene som lå til grunn for etableringen ble gjennomgått, og etableringen av en tverrsektoriell prosjektorganisasjon i 2009 ble presentert. En interimorganisasjon skal være etablert i 2010 og databasen være i drift fra januar 2011.
- Maiken Engelstad orienterte om at HOD forventer at systemet også vil omfatte en klassifisering av forskning innen medisin og helsefag, basert på det engelske system som har vært presentert for NSG tidligere (<http://www.hrcsonline.net/pages/front>) for å kunne måle forskningsproduksjonen innen ulike fagområder.
- Orientering** d. **"European charter for researchers" og "The code of conduct for the Recruitment of Researchers"**
Lenker til EU-dokumentene og til en avviksanalyse utarbeidet av en arbeidsgruppe under Universitets- og høyskolerådet lå i innkallingen.
- En rekke universiteter har signert en intensjonsavtale om å følge anbefalingene i dokumentene, og bl.a. Helse Sør-Øst skal følge opp. I en kort diskusjon ble det påpekt at tilslutningen reiser flere problemstillinger som krever videre diskusjon, bl.a. midlertidige ansettelser, tilrettelegging av karriereveier og likestillingsaspektet. Bl.a. gir Universitets- og høyskoleloven hjemmel til midlertidige ansettelser og det ble stilt spørsmål om hvilken hjemmel helseforetakene har for midlertidig ansettelse av bl.a. stipendiater.
- Orientering** h. **Referater**
Lenker til følgende referater lå i innkallingen og ble tatt til orientering:
- Arbeidsutvalget for NSG 23. september 2009

- Arbeidsutvalget for NSG 15. oktober 2009
- Nasjonalt råd for kvalitet og prioritering for helsetjenesten 8. juni 2009
- Nasjonalt råd for kvalitet og prioritering for helsetjenesten 21. sep 2009

Sak 24/08
Orientering

Evaluering av HODs øremerkede tilskudd til forskning

Maiken Engelstad, *Helse- og omsorgsdepartementet*, orienterte om oppdraget som er gitt til SINTEF Helse, som også skal omfatte en oppfølging av Magnussen-utvalget. Det er bl.a. lagt opp til en bred kvalitativ analyse og medlemmene i NSG ble oppfordret til å stille opp på intervjuene.